

**Jakub Hudák, Petr Jüptner,
Jiří Svoboda (eds.):**

KOMUNÁLNÍ POLITICKÉ SYSTÉMY

Praha: Filozofická fakulta Univerzity
Karlovy v Praze, 2003, 192 stran.

V české politologii nejsou články, studie či sborníky věnované komunální politice příliš frekventované. Tím spíše je nutno ocenit ty, které se spíše opomíjeným tématem zabývají. Mezi ně se v minulém roce zařadil sborník studentů a pedagogů z politologických pracovišť Filozofické fakulty a Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Sborník editorsky zaštili mladí politologové Jakub Hudák, Petr Jüptner a Jiří Svoboda. Zvláště druhý z nich není v oboru výzkumu české a mezinárodní komunální politiky žádným nováčkem.

Pod obecným názvem *Komunální politické systémy* se skrývá sedm (resp. patnáct) případových studií spojených třemi úvodními teoretickými kapitolami a shrnujícím závěrem. Úvodní kapitola v zásadě ve stručnosti popisuje současnou českou komunální „polity“. Kapitola druhá se věnuje komunální „polity“ v sousedních zemích: v Maďarsku, na Slovensku a ve dvou německých spolkových zemích – Hesensku a Bavorsku. V popisu všech těchto zřízení klade autor důraz na specifiku tamního komunálního volebního systému, jako jednoho z určujících momentů jednotlivých komunálních politických systémů.

K dimenzi „politics“ se autoři dostávají ve třetí kapitole, která je věnována politickým stranám na lokální úrovni. V této datově bohaté části autoři analyzují sílu a pozice jednotlivých politických stran a nastiňují obecné teze ke komunálním politickým systémům, stejně jako se dotýkají problematiky ideové a programové pevnosti jednotlivých uskupení komunální politiky.

Základem sborníku je kapitola čtvrtá, která začíná volební geografii pražských „venkovských“ okresů (Praha-východ, Praha-západ), pokračuje volebními geografii Královéhradeckého, Zlínského, Ústeckého, Libereckého kraje, kraje Vysočina, aby se na závěr obloukem vrátila zpět do hlavního města Prahy. Jednotlivé studie si ve zmíněných regionech všímají nejenom aspektů spojených s volbami komunálními, ale i parlamentními, resp. krajskými. Je v nich shromážděna úctyhodná suma dat, informací a postřehů. Stejně tak je zde ale rozvíjena celá řada teoretických konceptů. V této chvíli není podstatné, zda se s nimi čtenář ztotožní, důležité je, že mají potenciál vyvolat odbornou diskusi. Jako „pokusný míček“ lze v tuto chvíli vyslat otázku, do jaké míry má v podmínkách současného volebního systému do místních zastupitelstev smysl zkoumat fenomén soutěživosti, jako tomu jsme svědkem např. na str. 37. Je výrazem soutěživosti daného systému již např. 1,1 násobek počtu kandidátů oproti počtu rozdělovaných mandátů? Nebo dvojnásobek? A proč? Vztáhneme koncept soutěživosti pouze na soubor o mandát (a tedy o reprezentaci), nebo (podobně jako ve většinovém volebním systému) především na vítězství? Podobných, v zásadě teoreticko-metodologických otázek nás při čtení sborníku napadá celá řada, což je známka kvality.

Každá regionální volební geografie je ve sborníku doplněna jednou (v případě Libereckého kraje dvěma) případovými studiemi, které jsou psány s detailní znalostí prostředí, aktérů i výstupů místní politiky. I tyto studie, jež zřejmě především kvůli nestejně velikosti jednotlivých obcí (v čemž tkví velký přínos – je tak dokumentována rozmanitost české komunální politiky) nemají jednotnou strukturu, provokují řadu otázek. Předně se zdá, že výzkum jednotlivých komunálních politických systémů není v současnosti v české politologii prováděn bez užívání metody participativního pozorování – a je otázkou,

zda vůbec může být bez ní kvalitní výzkum s detailní znalostí daného prostředí prováděn. Z toho ovšem plyne řada výhod, stejně jako omezení. Vědci touto metodou pracující si musí obzvláště dávat pozor na normativní soudy a předpoklady. Velmi snadno mohou podlehnout pokušení hodnocení (jako např. v případě recenzovaného sborníku na str. 139 při informaci o prohlášení turnovské opozice z roku 2000). Dlužno podotknout, že autoři jednotlivých případových studií tyto nástrahy v zásadě úspěšně zdolali.

Teoreticky nejcennější částí sborníku je závěrečná kapitola, jež jednak shrnuje obecnější závěry, které vyplynuly z předchozích statí, jednak konstruuje několik nových tezí a hypotéz – zabývá se předpokladem aplikace teorie koalic na komunální politiku, odlišným fungováním systémů v závislosti na jejich velikosti, dopady volebních systémů a odlišné volební strategie v obcích různé velikosti a mechanismem vlivu politické geografie na volební výsledky v komunálních volbách a jeho případnými odlišnostmi do volební geografie parlamentní. I zde lze vznést několik polemických otázek, zvláště co se týče aplikace teorie koalic. Přes argumentaci uvedenou ve sborníku se autor recenze domnívá, že tuto teorii aplikovat lze, a to s omezením pouze u nejmenších obcí. Argumenty možnost aplikace relativizující lze totiž v zásadě podobně aplikovat i na úroveň celostátní, zvláště po parlamentních volbách v roce 2002.

Sborník *Komunální politické systémy* představuje vynikající počín, výzvu a příslib do budoucna. Výzkum komunální politiky nemá v naší politologii před sebou špatné vyhlídky.

Stanislav Balík, Katedra politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně

Bradley F. Abrams

THE STRUGGLE FOR THE SOUL OF THE NATION. CZECH CULTURE AND THE RISE OF COMMUNISM

Lanham, Boulder, New York, Toronto, Oxford: Rowman & Littlefield Publisher, Inc., 2004, 363 stran.

Zrod a krátké fungování tzv. lidově-demokratického režimu Třetí československé republiky zůstávají v porovnání s jinými významnými epochami a zlomy v českých a československých dějinách stále poněkud na okraji zájmu českých společenských věd. Období po roce 1989 přirozeně přineslo poptávku po badatelském uchopení první, tzv. Masarykovy republiky, která byla vydávána za vzor a důležitý předpoklad pro etablování demokracie v postkomunistickém Československu. Podobně silný zájem byl přirozeně také na zkoumání otázek spojených s nástupem komunistů v Československu a tzv. stalinským obdobím vývoje komunistického Československa (období let 1948–1960). Z autorů významných děl věnovaných politickým dějinám první republiky jmenujme např. Antonína Klimka a jeho *Boj o Hrad*, autory sdružené v Masarykově ústavu Akademie věd (Eva Broklová, Jan Rataj aj.) či Janu Čechurovou a její bádání v oblasti politického stranictví. Výzkum druhého zmíněného období je pak v českém prostředí symbolizován jménem Karla Kaplana, institucionálně pak Ústavem pro soudobé dějiny.

Přirozeně vznikla také díla věnovaná problematice let 1945–1948, ale jejich rozsah i dosah je ve srovnání s bádáním v oblasti první republiky i totalitního Československa pouhým zlomkem. Každý další badatelský počín na tomto poli proto musí být přivítán, zvláště jedná-li se o dílo takového rozsahu i kvalit, jakým je recenzovaná publikace, tedy kniha *The Struggle for the Soul of the*